

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри історії України

Олександр ЗАВАЛЬНЮК

«31» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ООК 01 МЕТОДИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

*підготовки здобувачів вищої освіти **другого (магістерського) рівня вищої освіти***

*за освітньо-професійною програмою **Політологія***

*спеціальності **052 Політологія***

*галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки***

*мова навчання **українська***

2023-2024 навчальний рік

Розробник програми: Павло КЛІЩИНСЬКИЙ, кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри історії України

Ухвалено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 9 від «31» серпня 2023 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Вадим МАРКІТАНТОВ

Зміст робочої програми

1. Мета вивчення навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «*Методика наукових досліджень*» є формування у майбутнього фахівця-політолога цілісних, системних, наукових знань і чітких уявлень про технологію та інструментарій науково-дослідної діяльності.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	1	1
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальний обсяг годин	90	90
Кількість годин навчальних занять	30	16
Лекційні заняття	16	8
Практичні заняття	14	4
Семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна та індивідуальна робота	60	78
Форма підсумкового контролю	залік	залік

3. Статус дисципліни. Навчальна дисципліна «Методика наукових досліджень» належить до обов'язкових освітніх компонентів загальної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни: визначаються інтегральним характером навчальної дисципліни, міждисциплінарним дискурсом, тісним зв'язком з комплексом гуманітарних дисциплін.

5. Програмні компетентності навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК 02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК07 Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК 02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність в закладах освіти.

СК 05. Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та політичного аналізу.

Очікувані результати навчання:

Програмні результати навчання:

РН05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.

ПРН 10 Професійно виконувати політико-організаційні, науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультативні функції на регіональному та національному ринку праці.

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- суть, цілі і завдання навчальної дисципліни;
- зміст і особливості чотирьох рівнів методологічного комплексу – фундаментальних, загальнонаукових, конкретно-наукових і конкретно-дослідницьких принципів і методів реалізації наукових проектів з історії, археології, архівознавства та політології;
- дослідницькі та інформаційні можливості застосування методів, засобів і прийомів при дослідженні та реконструкції проблем історичного минулого і політичного розвитку.

Вміти:

- організувати власну науково-дослідницьку діяльність;
- вибирати в залежності від цілей і завдань принципи і методи дослідження конкретних тем історичного минулого з урахуванням досягнень вітчизняної та зарубіжної історичної науки;
- працювати з текстами наукової, навчально-дидактичної, джерелознавчої та історіографічної літератури з метою виявлення й використання у своєму дослідженні важливого теоретичного та фактографічного матеріалу в контексті актуальної проблематики з історії, археології, архівознавства та політології;
- писати наукові тексти (реферат, тези, повідомлення, доповідь, стаття, магістерська робота);
- оформляти результати наукового дослідження;
- презентувати та захищати результати наукових досліджень у встановленій формі.

Володіти:

- технологіями планування і розробки наукового дослідження, збору, систематизації, обробки, використання в дослідженні теоретичного та фактичного матеріалу;
- здатністю набуття, використання та оновлення історичних знань, навичок і вмінь у галузі історії, археології, архівознавства, історії, політології;
- навичками самостійного застосування підходів, принципів і методів дослідницької роботи з історії, археології, архівознавства, історії, політології;
- вміннями структурувати та оформляти текстові варіанти результатів кінцевої наукової продукції.

7. Методи навчання. Словесні, наочні методи; дедуктивний, індуктивний, аналітичний, метод порівняння, узагальнення, конкретизація; пояснювально-ілюстративний метод, демонстрація, метод проблемного викладу матеріалу (ігрові методи, дискусійна панель тощо).

8. Засобами діагностики результатів навчання є поточний контроль, модульна контрольна робота, самостійна робота.

В ході вивчення дисципліни «Методика наукових досліджень» застосовуються методи поточного, проміжного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань студентів передбачає перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної навчальної роботи. Поточний контроль здійснюється за такими напрямками, як:

- контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання після аудиторних занять і на консультаціях;
- контроль за роботою студентів під час проведення семінарських занять;
- контроль за рівнем і якістю засвоєння та творчого опрацювання у вигляді індивідуальних наукових завдань з опрацювання і реферативного оформлення вивченої по темі дослідження літератури;
- контроль за виконанням студентами індивідуальних завдань з анотування наукової літератури, опрацювання джерел, аналізу наукових праць, добір спеціальної термінології і базових понять.

Проміжний контроль рівня знань студентів організовується за результатами виконання завдань поточного контролю, зокрема модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється наприкінці семестру. Організація навчального процесу відбувається, зокрема, із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.

8. Програма навчальної дисциплін

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	разом	у тому числі				разом	у тому числі			
		лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота		лекції	Практичне заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль (розділ) 1.										
Тема 1. Наука, наукове дослідження, його методика, принципи і методи	12	2	2		8	12	1	0		11
Тема 2. Джерела і факти історичного дослідження	12	2	2		8	12	1			11
Тема 3. Організація наукового дослідження	12	2	2		8	12	1			11
Тема 4. Методика інформаційного забезпечення наукового дослідження	14	2	2		10	14	1	2		11
Тема 5. Структура, теоретичні підходи, принципи і методи історичного дослідження	8	2			6	8	1			7
Тема 6 Методика роботи з архівними джерелами та науковими працями	12	2	2		8	12	1	2		9
Тема 7. Технологія підготовки магістерської роботи	10	2	2		6	10	1			9
Тема 8. Етика наукової роботи	10	2	2		6	10	1			9

Разом за змістовим модулем 1										
	90	16	14		60	90	8	4		78

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань, виконанні практичних завдань, а також у формі тестування та ін. Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Формою підсумкового контролю є залік.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання результатів навчання

Залік

Поточний і модульний контроль (100 балів)		
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота
40 балів	40 балів	20 балів

Оцінювання відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі

		елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим

		матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота проводиться у формі тестів/письмової відповіді на запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 40 балів. Для зарахування

модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 24 балів, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Модульна контрольна робота складається із 40 тестових завдань.

34-40 – студент має глибокі знання, в повному обсязі висвітлює проблему; чітко, грамотно, логічно і послідовно формулює відповіді на відкриті тестові завдання;

24-33 – студент демонструє ґрунтовні знання з дисципліни, здатний вирішувати складні завдання, проте припускається певної кількості помилок, які дещо знижують загальну оцінку;

0-24 – студент демонструє рівень знань, який дозволяє в цілому орієнтуватися в матеріалі, але при відповіді на запитання припускається помилок, неточностей.

Критерії оцінювання самостійної роботи (есе)

Робота оцінюється в 20-16 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням соціологічних та політологічних термінів, що мають відношення до теми есе; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики есе; есе розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 16-12 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням соціологічних та політологічних та спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики есе; есе не містить відповіді на одне з питань плану есе або заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету розгляду.

Робота оцінюється в 12-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні соціологічних та політологічних та спеціальних термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики есе без теоретичного обґрунтування; есе не містить відповіді на два питання плану есе або заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: опущена значна частина суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 8-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабо пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота має реферативний характер без політологічного аналізу; есе є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Академічна доброчесність. Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі (звітах, планах-конспектах) студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

«Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (<https://tinyurl.com/yu5aw492>).

«Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-

педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (<https://tinyurl.com/yaе73h73>).

Неформальна освіта. Визнання КПКУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Положенням про результати навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти».

URL: <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

– закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

– підготовка конкурсної наукової роботи;

– призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

– призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

– наявність наукової публікації;

– волонтерська діяльність.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Залікова оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	10	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з дозволу ректора університету.

12. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Методика наукових досліджень»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету.

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

В ході вивчення курсу здійснюється використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

14. Рекомендована література.

Основна

1. Афанасьєва А. О., Кузькін Є. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2005. 96 с.

2. Бобилев В. П., Іванов І. І., Пройдак Ю. С. Методологія та організація наукових досліджень: підруч. Дніпро : ІМА-прес, 2014. 644 с.

3. Важинський С. Е., Шербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми, 2016. 260 с.

4. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. 3-є вид. Київ : Знання-Прес, 2003. 295 с.

5. Філінюк А. Г. Науково-дослідна робота студентів: Методичні поради для студентів і магістрантів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, ред.-видавн. відділ, 2006. 76 с

Додаткова

1. Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти // Філософська думка. Київ, 2014. № 5. С. 110–122.

2. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права. Київ : Ін-т інтел. власн. і права,

2008. 288 с.

3. Бондаренко Г. В. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк : Ред-вид від. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1998. 189 с.

4. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів : ЛДУ, 1999. 226 с.

5. Етичний кодекс ученого України. Київ : ВД «Академперіодика» НАН України, 2009. 16 с.

6. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.

7. Калакура Я. С. Історичне джерелознавство: підруч. для студ. істор. спец. вищих навч. закладів. Київ : Либідь, 2002. 489 с.

8. Колоіз Ж. В. Академічне письмо та риторика : практикум. Кривий Ріг : КДПУ, 2018. 196 с.

9. Конверський А. Є., Лубський В. І., Горбаченко Т. Г. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. / [А. Є. Конверський, В. І. Лубський, Т. Г. Горбаченко та ін.; за ред. А. Є. Конверського]. Київ : Центр навч. літ-ри, 2010. 352 с.

10. Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень: навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2010, 176 с.

11. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Полтава : Оріяна, 2012. 183 с.

12. Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів: підручн. Київ : Вікар, 2003. 328 с.

13. Майбутнє минулого : нові підходи до української історії / [ред. С. Плохій] . Кембридж, Массачусетс : Вид-во Гарвардського ун-ту, 2016. 506 с.

14. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / [О. Г. Шидакова-Каменюка, О. В. Самохвалова, С. Г. Олійник, О. І. Кравченко]. Харків : ХДУХТ, 2016. 187 с.

15. Попова Т. Життєпис ученого-історика на перехресті історичних традицій. Теорія. Методологія. Практика. Одеса : Бондаренко М. А., 2017. 456 с.

16. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.

17. Суховірський О. Використання засобів мережі інтернет в процесі пошуку інформації для студентських наукових досліджень з педагогіки // Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини. Умань, 2011. № 3. С. 131–135.

18. Тихонкова І. О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) // Наука України у світовому інформаційному просторі: [зб. наук. пр.] / НАН України. Київ, 2015. Вип. 11. С. 100–106.

19. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Харків : Вид-во «Федорко», 2014. 408 с.

20. Уведення в науково-педагогічну діяльність: навч. посіб. / [В. В. Іваненко, Г. Г. Кривчик, І. С. Накашидзе]. Дніпро : ЛІРА, 2018. 120 с.

Електронні джерела:

1. Гоцуляк В. В. Дидактичний вимір теоретико-методологічних засад історичного пізнання // URL : <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/76865/26-Hotsulyak.pdf?sequence=1>

2. Клочков І. В. В. Копнін та формування методологічних принципів наукового дослідження // URL : <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/508/1/1.pdf>

3. Колесников О. В. Основи наукових досліджень / [О. В. Колесников. 2-ге вид. випр. та доп. навч. посіб.]. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с. // URL: [Http://shron.chtyvo.org.ua/Kolesnykov_Oleksandr/Osnovy_naukovykh_doslidzhen.pdf](http://shron.chtyvo.org.ua/Kolesnykov_Oleksandr/Osnovy_naukovykh_doslidzhen.pdf)
4. Кримський Б. С. Формування ідей логіки наукового дослідження в Україні (60-80-ті роки XX ст.) // URL : http://fd.snu.edu.ua/info/files_articles/collection_5/article1.pdf
5. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: курс лекцій. Тернопіль: Економічна думка, 2005. 124 с. // URL: [Http://library.tneu.edu.ua/files/EVD/kl_mspnd.pdf](http://library.tneu.edu.ua/files/EVD/kl_mspnd.pdf)
6. Овсієнко Л. М. Науковий текст як лінгвістична одиниця і комунікативний феномен // URL : http://ps.stateuniversity.ks.ua /file/issue_60/28.pdf
7. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / [за ред. А. Є. Конверського]. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с. // URL : [Http://dmeti.dp.ua/file/kdoczn_14517.pdf](http://dmeti.dp.ua/file/kdoczn_14517.pdf)
8. Отич О. М. Методологічні принципи наукового дослідження // URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2010_76/Otych.pdf